

3. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254к/96-вр>.

4. Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану. Постанова КМУ від 13.07.2011 р. № 753. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2011-п#Text>.

УДК 341.231.14-053.2

Олена ВІНГЛОВСЬКА,

професор кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Сьогодні, коли минула майже чверть 21 сторіччя, світове співтовариство зіштовхнулось з однією із найбільших трагедій початку нового тисячоліття, із зухвалим та грубим порушенням міжнародного права, навмисним руйнуванням всього міжнародного правопорядку, брутальним поправанням загальнолюдських цінностей і норм. Агресія, що розв'язана Російською Федерацією проти незалежної суверенної держави Україна, стала найбільш підступною, жорстокою та кривавою з часів Другої світової війни. Жертвами війни, яка триває вже більше ніж півроку, стали як цивільне населення в цілому, так і діти. Знищені цілі міста та села. Згідно лише офіційних джерел, за даними ЮНІСЕФ російська агресія торкнулась близько 7,5 мільйонів дітей, за заявою Виконавчої директорки ЮНІСЕФ Кетрін Рассел від 22 серпня 2022 року та за офіційною інформацією Офісу Генпрокурора станом на вересень 2022 року 382 дитини загинуло, 740 поранено, 203 зникли безвісті і вважається, що цифри набагато вищі. Встановлено, що 5754 дітей примусово депортовані. РФ заявляє про сотні тисяч депортованих дітей. Згідно міжнародного права примусова депортація також кваліфікується як геноцид. Щоденно гинуть або дістають поранення близько п'яти дітей. Причиною загибелі в більшості випадків стало застосування вибухової зброї, яка не робить різниці між цивільними особами, дітьми та комбатантами, між воєнними об'єктами та цивільними, школами, дитячими садками та лікарнями, як це ми бачили в Києві, Маріуполі, Кременчузі та Вінниці, інших містах і селах України. Починаючи ще від першого дня агресії РФ проти України в 2014 році було порушено фундаментальні засади міжнародного права – всі принципи, норми *ius cogens*, порушені норми міжнародного гуманітарного права, основні права і свободи людини, права дитини. Непокаране зло 2014 року спричинило подальшу агресію. РФ не понесла належної міжнародно-правової відповідальності. 24 лютого 2022 внаслідок прямої відкритої агресії РФ було продовження грубого порушення міжнародного права, скоєні

чисельні злочини проти людства, проти людяності, воєнні злочини, грубі та масові порушення прав людини, фактично скоєно злочин геноциду. І знову, як завжди у збройних конфліктах, найбільш незахищеною і беззахисною, найбільш постраждалою верствою населення стають діти. Зухвалі та злочинні рішення дорослих піддають високим ризикам перш за все життя та здоров'я дітей.

Близько двох мільйонів дітей з початку війни виїхали за межі України в безпечні країни і отримали тимчасовий притулок. Завдяки міжнародній солідарності особливо європейських країн, наші українські діти-біженці отримали всебічний захист та підтримку на всіх рівнях, перш за все правовий захист, гарантовані безпеку, захист права на життя, право на піклування, право на розвиток, право на освіту, право на культуру і інші фундаментальні права і свободи дитини, що закріплені як в універсальних міжнародно-правових актах, таких як Конвенція про права дитини 1989 р., регіональних конвенціях Ради Європи такі як Європейська конвенція про здійснення прав дітей 1996 року та ін., Актах (Регламентах і Директивах Європейського Союзу). Внутрішньодержавне законодавство країн-членів ЄС та країн Шангенської Угоди, інших країн в стислий термін оперативно відреагувало і було прийнято цілу низку законів, що забезпечили дітям-біженцям реалізацію всіх прав дитини і свобод.

Однак серед дітей-біженців, внутрішньо переміщених в середині країни є ті, хто був змушений розлучитися із сім'єю і, відповідно, є ризики потрапляння до злочинних угруповань з метою експлуатації, насильства над дітьми, експлуатації, в тому числі сексуальної та торгівлі людьми.

У 2000 році були прийняті, а в 2002 році набули чинності два факультативних протоколи конвенції – про участь дітей у збройних конфліктах (150 країн-учасниць на жовтень 2012 року) і про торгівлю дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (160 країн-учасниць на жовтень 2012 року). У грудні 2011 року Генеральна Асамблея ООН прийняла третій факультативний протокол, який був відкритий для підписання в 2012 році. Протокол передбачає можливість розгляду Комітетом з прав дитини скарг на порушення Конвенції з прав дитини країнами-учасницями цього протоколу, що стає важливим і дієвим інструментом в механізмі захисту прав дитини.

Конвенція також визначає і обов'язок щодо захисту дітей від жорстокого поводження, права дітей – біженців, права дітей на охорону здоров'я, соціальне забезпечення і рівень життя, необхідний для їх розвитку, права дітей на освіту, користування рідною мовою і культурою, сповідування своєї релігії, відпочинок і дозвілля. Конвенція закріплює відповідальність держав у захисті прав дітей від всіх видів експлуатації, незаконного вживання наркотиків, викрадення і торгівлі дітьми. а також права дітей на захист під час збройного конфлікту.

Аналіз чисельних порушень прав дитини за час збройного конфлікту дозволяє зробити деякі попередні висновки: по-перше – під час воєнних дій, окупації грубо порушуються права дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, сімейне виховання, захист від усіх форм насильства та втягнення у воєнні дії і збройні конфлікти, вибору місця проживання дитини та інші

фундаментальні права і основні свободи. Тобто, майже весь перелік прав і свобод дитини, що закріплені, перш за все, у Конвенції про права дитини 1989 року та в інших міжнародно-правових актах, які містять міжнародні стандарти прав дитини; по-друге – діти, чий права грубо порушено, потребують особливого захисту та піклування як зі сторони держави, так і міжнародного співтовариства; по-третє – сформувалась категорія дітей, які стали жертвами фізичного чи психологічного насилля внаслідок воєнних дій, а також діти, батьки яких загинули чи поранені під час воєнних дій та категорія в новітній історії України діти-комбатанти, які брали участь у воєнних діях. Тому, перш за все забезпечення та захист прав дитини під час збройного конфлікту в Україні є одним з найбільш актуальних напрямків міждержавного співробітництва на сучасному етапі. Злочин має бути визнаним. Злочини проти міжнародного права, воєнні злочини, проти міжнародного гуманітарного права, грубі та масові порушення прав людини, злочини проти прав дитини мають бути розслідувані, отримати відповідну міжнародно-правову кваліфікацію. Визнані міжнародним співтовариством злочинці мають нести всю повноту міжнародно-правової відповідальності, щоб не траплялись рецидиви і не було більше можливості скоювати нелюдські злочини проти миру та безпеки, проти людства та людяності. Друга Світова війна завдала людській цивілізації найтяжчих травм та наслідків. Людство зазнало найзначніших людських жертв за всю історію існування і серед жертв війни та її наслідків найбільш потерпілою верствою зазвичай виявились діти. Злочини проти людяності, які згодом були кваліфіковані, визначені і визнані Статутами Міжнародного Нюрнберзького трибуналу у 1945 році та Міжнародного Токійського трибуналу 1946 року, а саме вбивства, рабство та вивіз у рабство з окупованих територій, знищення цивільних поселень, вбивства та переслідування за різними ознаками релігійної, етнічної, расової приналежності, медичні досліди та експерименти, воєнні злочини, які були скоєні, залучення неповнолітніх у спеціалізовані збройні формування перш за все стосувались дітей. І, до речі, злочини проти людяності визнані були згодом без строку давності, що закріплено Конвенцією про незастосування строку давності щодо воєнних злочинів та злочинів проти людяності 1968 року. Отже, міжнародно-правові механізми, інструменти та прецеденти створення відповідних міжнародних органів притягнення до відповідальності за найтяжчі міжнародно-правові злочини є. Створення Спеціального Міжнародного Трибуналу за злочини, скоєні РФ проти України є одним із найважливіших та пріоритетних завдань в найближчий час.

Список використаних джерел

1. Декларація прав дитини від 26.11.1924 р., затверджена Асамблеєю Ліги Націй від 26.11.1924 р.
2. Декларація прав дитини, прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 р.
3. Конвенція про права дитини 1989 р. схвалена резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 р.

4. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії від 01.01.2000 р.;

5. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо процедури повідомлень від 20.11.2014 р.

6. Загальна Декларація прав людини прийнята згідно резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 р.

7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята Радою Європи від 4 листопада 1950 р.

8. Європейська конвенція про здійснення прав дітей, прийнята Радою Європи від 25 січня 1996 р.

УДК 330.526.39

Сергій ГУБАРЕВ,

завідувач кафедри публічного та приватного права Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, кандидат юридичних наук

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З початку повномасштабної війни в Україні стрімко набула популярності культура благодійності. Одразу були створені штаби допомоги, фонди та благодійні організації, які займаються збором коштів на допомогу ЗСУ та всім, хто постраждав від війни. Сила народної підтримки виявилася настільки потужною, що соціальними мережами почали ширитися жарти, мовляв, українці можуть назбирати не лише на Байрактари, а й на космічний корабель.

Метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій. На працівників благодійних організацій поширюється законодавство про працю, загальнообов'язкове державне соціальне страхування та соціальне забезпечення. Благодійні організації самостійно визначають сфери, види, місце (територію), строки і бенефіціарів благодійної діяльності в установчих документах, благодійних програмах або інших рішеннях органів управління. Благодійні організації мають право створювати відокремлені підрозділи, бути засновником та учасником інших благодійних організацій, а також спілок, асоціацій, інших добровільних об'єднань, здійснювати спільну благодійну діяльність, а також мати інші права згідно із законодавством.

Засновниками благодійних організацій можуть бути дієздатні фізичні та юридичні особи, крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб публічного права. Засновники благодійних організацій або уповноважені ними особи приймають рішення про утворення благодійних організацій, затверджують їх установчі документи та склад органів управління та